

**Zásadné pripomienky k zákonu č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní
(školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov**

§ 94 ods. (4)

V § 94 sa do ods. (4) pridáva slovné spojenie „sociálny pracovník“.

(4) V základných školách a stredných školách, ktoré nie sú špeciálnou školou, pôsobí školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, školský logopéd, školský psychológ alebo sociálny pracovník, ak vzdelávajú viac ako 20 žiakov so zdravotným znevýhodnením okrem žiakov so zdravotným znevýhodnením vzdelávaných v špeciálnych triedach.

Odôvodnenie:

Vid' odôvodnenie navrhovanému § 135b.

§ 122 ods. (11)

V § 122 sa do ods. (11) pridáva slovo „sociálnej“

(11) Reedukačné centrum vytvára individuálny reedukačný program pre každé dieťa, ktorý vychádza z psychologickej, sociálnej a špeciálnopedagogickej diagnózy vykonanej na tento účel spravidla diagnostickým centrom. Vyhodnotenie a úprava individuálneho reedukačného programu sa vykonáva minimálne raz za štvrtrok.

Odôvodnenie:

Vid' odôvodnenie navrhovanému § 135b.

§ 123 ods. (1)

V § 123 sa do ods. (1) pridáva slovo „sociálnu“.

(1) Liečebno-výchovné sanatórium poskytuje psychologickú, psychoterapeutickú, sociálnu starostlivosť a výchovu a vzdelávanie deťom s vývinovou poruchou učenia a deťom s poruchami aktivity a pozornosti, u ktorých ambulatná starostlivosť nevedla k náprave, na základe

a) žiadosti zákonného zástupcu dieťaťa,

b) právoplatného rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia,

c) právoplatného rozhodnutia súdu alebo príslušného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately o uložení výchovného opatrenia, ak ide o denné zariadenie.

Odôvodnenie:

Vid' odôvodnenie navrhovanému § 135b.

§ 125 ods. (8)

V § 125 sa do ods. (8) pridáva slovné spojenie „sociálnym pracovníkom“.

(8) O dôvodoch a priebehu pobytu dieťaťa v ochranej miestnosti sa vedie písomný záznam, v ktorom sa eviduje dátum a čas umiestnenia, čas vychádzok na čerstvom vzduchu, poskytnutý materiál a literatúra na čítanie a vzdelávanie sa alebo inú činnosť a čas kontaktu s pedagogickým zamestnancom, psychológom alebo sociálnym pracovníkom a rozsah poskytnutej psychologickej, psychoterapeutickej, liečebno-výchovnej a zdravotnej starostlivosti.

Odôvodnenie:

Vid' odôvodnenie navrhovanému § 135b.

§ 130 ods. (1)

V § 130 sa do ods. (1) pridáva slovné spojenie „sociálna činnosť“ a výrazy „výchovného, vzdelávacieho“ sa menia na výrazy „osobnostného, intelektuálneho“.

(1) V systéme poradenstva a prevencie sa vykonáva odborná činnosť, ktorou je poradenská činnosť, psychologická činnosť, pedagogická činnosť, špeciálno-pedagogická činnosť, logopedická činnosť, liečebno-pedagogická činnosť, sociálno-pedagogická činnosť a sociálna činnosť zameraná na optimalizáciu osobnostného, intelektuálneho, psychického, sociálneho a kariérového vývinu detí od narodenia až po ukončenie prípravy na povolanie.

Odôvodnenie:

Slovné spojenia „výchovný vývin a vzdelávací vývin“ sú veľmi nezvyčajné, na základe vzdelávania a výchovného pôsobenia sa deti rozvíjajú osobnostne, sociálne, intelektuálne, vedomostne... Preto navrhujeme nahradiť netradičné slovné spojenia za zrozumiteľnejšie a používannejšie slovné spojenia podľa zámeru predkladateľa zákona.

§ 131 ods. (2)

V § 131 sa do ods. (2) pridáva písm. e) so znením „sociálne poradenstvo“ a pôvodné písmeno e) sa mení na f).

(2) Činnosti podpornej úrovne prvého stupňa vykonáva pedagogický zamestnanec, odborný zamestnanec školy a školský podporný tím. Činnosti podpornej úrovne prvého stupňa zahŕňajú

- a) pedagogickú diagnostiku,
- b) pedagogickú intervenciu,
- c) výchovné poradenstvo,
- d) kariérové poradenstvo,
- e) sociálne poradenstvo,
- f) rozvoj inkluzívneho vzdelávania.

Odôvodnenie:

Vid' odôvodnenie navrhovanému § 135b.

§ 134 ods. (3)

V § 134 sa do ods. (3) pridáva slovné spojenie „sociálnym pracovníkom“.

(3) Výchovný poradca v prípade potreby sprostredkuje deťom a ich zákonným zástupcom pedagogické, psychologické, sociálne, psychoterapeutické, reedukačné a iné služby, ktoré koordinuje v spolupráci s triednymi učiteľmi. Úzko spolupracuje so školským psychológom, školským špeciálnym pedagógom, sociálnym pracovníkom a odbornými zamestnancami poradenských zariadení.

Odôvodnenie:

Vid' odôvodnenie navrhovanému § 135b.

§ 135b

Pridáva sa § 135b v znení

Sociálne poradenstvo

(1) Sociálne poradenstvo sa poskytuje deťom, zákonným zástupcom a zamestnancom škôl v školách podľa § 27 ods. 2 písm. b) až g) a v školských zariadeniach podľa § 112 ods. 1 písm. b), § 113 písm. c) prostredníctvom činnosti sociálneho pracovníka.

(2) Sociálne poradenstvo poskytuje odborné služby sociálnej práce ^{79b)} deťom, zákonným zástupcom a pedagogickým zamestnancom na podporu ich optimálneho sociálneho fungovania a prevencie ich sociálneho zlyhania.

(3) Odborno-metodickú pomoc v oblasti sociálneho poradenstva poskytuje poradenské zariadenie spravidla podľa územnej pôsobnosti.

poznámka pod čiarou 79b) Zákon č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Odôvodnenie:

Viacere výskumy dokazujú priamy vzťah školského prospechu a sociálneho prostredia dieťaťa. Rovnako predkladaná novela školského zákona má ambíciu zabezpečiť komplexné poradenské a podporné služby pre zákonných zástupcov detí alebo žiakov, zástupcov zariadení, pedagogickým zamestnancom alebo odborným zamestnancom. V navrhovanom systéme poradenstva a prevencie však chýba v multidisciplinárnom tíme odborných zamestnancov odborník, ktorý by bol kompetentný komplexne riešiť sociálne problémy a poskytovať pomoc deťom a žiakom a ich rodinám v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorá negatívne ovplyvňuje ich školskú úspešnosť a znižuje ich kvalitu života. Túto kompetenciu majú na základe platnej legislatívy sociálni pracovníci (viď. Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č.244/2019 o sústave študijných odborov Slovenskej republiky – popis študijného odboru 33. Sociálna práca a zákon č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Krutá denná realita, ktorú žijú deti a ich rodičia od vypuknutia pandémie ochorenia COVID-19, len odkryla do úplnej nahoty sociálne problémy detí a žiakov a ich rodín, ktoré sa netýkajú len detí a žiakov segregovaných osád, ale aj detí a žiakov v takmer každej základnej a strednej škole. Pritom ani jedna profesia, ktorá je zapojená do návrhu nového poradenského systému (logopédia, psychológia, špeciálna pedagogika, sociálna pedagogika), nemá v odborných kompetenciách riešenie sociálnych problémov a prácu s domácim prostredím dieťaťa. Preto v rámci pripomienkového konania navrhujeme zaradiť medzi odborných zamestnancov aj sociálnych pracovníkov a poskytovanie komplexného odborného sociálneho poradenstva a služieb sociálnej práce.

Rovnako pre úspešný inkluzívny proces na školách je potrebné zabezpečiť fungovanie podporného multidisciplinárneho tímu odborníkov, za účelom podpory žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a ich inklúzie na školách. Je potrebné zintenzívnenie spolupráce škôl, špecializovaných centier poradenstva a prevencie a rodičov pri vypracovávaní individuálnych vzdelávacích programov pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ako aj pri celom procese inklúzie. Zvyšujúci sa podiel žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, s odlišným kultúrnym zázemím, z rodín v hmotnej núdzi a zvyšujúci sa výskyt rôznych sociálno-patologických javov a rizikového správania žiakov, vytvára enormný tlak na pedagogických pracovníkov. Tí však na riešenie sociálnych problémov nemajú čas, ani zručnosti a kompetencie.

Vzhľadom na uvedené, navrhujeme do predmetných zákonov (*zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 138/2019 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov*) zaradiť medzi odborných zamestnancov kategóriu odborného zamestnanca, ktorý by bol kompetentný komplexne riešiť sociálne problémy žiakov, realizovať programy sociálnej prevencie a poskytovať pomoc

a podporu deťom a žiakom v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorá negatívne ovplyvňuje ich školskú úspešnosť a znižuje kvalitu ich života. Takýmto odborným zamestnancom je sociálny pracovník.

Medzi zákonne vymedzené kompetencie (školského) sociálneho pracovníka navrhujeme nasledovné:

- a. poskytuje žiakom krízovú intervenciu, sociálne poradenstvo a podporu zameranú na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie;
- b. pri sprostredkovaní odbornej pomoci žiakovi vykonáva sieťovanie a koordinuje činnosť medzi pedagogickými a odbornými zamestnancami, rodičmi, sociálnymi pracovníkmi sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately, organizáciami v miestnej komunite a ďalšími intervenujúcimi subjektmi;
- c. ochraňuje a presadzuje právom chránené záujmy žiaka, najmä právo na vzdelávanie, ktoré rešpektuje dôstojnosť, hodnotu a jedinečnosť každého žiaka a zabezpečuje rovnosť šancí v prístupe ku vzdelávaniu pre všetkých žiakov, čím podporuje vytváranie inkluzívneho vzdelávacieho systému;
- d. vykonáva prevenciu sociálno-patologických javov a rizikového správania žiakov, rozvíja a realizuje preventívne programy zamerané na prevenciu a elimináciu rizikového správania žiakov a sociálno-patologických javov, ktoré ich ohrozujú;
- e. poskytuje sociálne poradenstvo zákonným zástupcom žiakov, pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom;
- f. vykonáva prostredníctvom metód sociálnej práce sociálnu intervenciu pri existujúcich sociálnych problémoch žiakov a ich rodín;
- g. organizuje výkon supervízie pedagogických a odborných zamestnancov, vykonáva osvetovú činnosť, organizuje celoživotné vzdelávanie a programy zamerané na rozvoj kompetencií a budovanie kapacít s cieľom podpory školskej úspešnosti žiakov a kreovania pozitívnej školskej klímy.

Uvedené ťažiskové úlohy (školského) sociálneho pracovníka úzko súvisia so súčasnou nepriaznivou sociálnou situáciou mnohých rodín, s prudkým nárastom rizikového správania detí a žiakov a výskytom sociálno-patologických javov, ktoré ich ohrozujú, ako aj s potrebou vytvárania inkluzívnych vzdelávacích systémov, senzitívnych vo vzťahu k aktuálnym potrebám detí a žiakov. Školská sociálna práca má na pôde školy a školských zariadení svoje nenahraditeľné miesto, a to z hľadiska pomoci deťom a žiakom, ich rodinám, pedagogickým a odborným zamestnancom, ako aj celej komunite, ktorej sú tieto subjekty súčasťou.

Etablovanie profesie sociálneho pracovníka medzi odborných zamestnancov škôl a školských zariadení napomôže pri napíňaní deklarovaných princípov výchovy a vzdelávania v zmysle školského zákona § 3 písm. c), d), e), f), k), l), m), n), o), p).

Nespornými výhodami etablovania profesie sociálneho pracovníka medzi odborných zamestnancov škôl a školských zariadení by bolo: poskytovanie komplexnej starostlivosti pre deti, žiakov a ich rodiny, promptnosť riešenia sociálnych problémov žiakov, ktoré ovplyvňujú ich školskú úspešnosť, s možnosťou dlhodobej intervencie a sprevádzania, poskytovanie služieb odborníkom „zvnútra“, ktorý žiakov pozná, poskytovanie služieb v súlade s potrebami jednotlivých žiakov, eventuálne ako nadväzné pokračovanie služby včasnej intervencie, realizácia systematických preventívnych programov, šitých ma mieru ich účastníkom interným odborníkom a v neposlednom rade poskytovanie služieb sociálnej práce a sociálneho poradenstva v súlade s platnou legislatívou.